

Fenomenul de bullying reflectat în politici publice, documente legislative și regulamente naționale

În România, întregul sistem educațional este reglementat de **Legea 1/2011 a educației** și patronat la nivel central **Ministerul Educației Naționale**. Această instituție centrală se ocupă de dezvoltarea tuturor politicilor și documentelor strategice legate de calitatea mediului educațional, înțeles ca un întreg ce conține resursa umană, programe naționale de studiu, strategii de management și mecanisme de finanțare, implicarea părinților și a comunității, și nu în ultimul rând, siguranța și bunăstarea fizică și emoțională a elevilor.

În 2006, Ministerul Educației a dezvoltat **Strategia națională pentru combaterea și eliminarea violenței în școli**, document ce nu conține însă referințe specifice la bullying ca o formă specială și cu risc ridicat de violență în rândul copiilor. De fapt, singurul document de politică publică, care menționează bullying-ul, este **Strategia națională pentru sănătatea mintală a copiilor și adolescenților**, unde bullying-ul este menționat ca un factor de risc major pentru bunăstarea copilului. În contextul acestui document se fac recomandări pentru a dezvolta programe de prevenire a bullying-ului, active la nivel de școală și comunitate. Din nefericire, nu s-au făcut pași concreți până acum, deci este pertinent să evidențiem următoarele:

-
- *Nu există legislație specifică în România care să reglementeze bullying-ul în școală;*
 - *Nivelul de conștientizare cu privire la bullying ca o formă specifică de violență este relativ scăzut;*
 - *Nu există programe de prevenire a bullying-ului implementate în școli și recomandate/susținute la nivel național, de către Ministerul Educației;*
 - *Programele care să aibă ca obiectiv dezvoltarea abilităților sociale și emoționale ale copiilor, ca factori de protecție împotriva bullying-ului, precum și contruirea unei culturi școlare bazată pe toleranță și respect față de diversitate, care să nu permită apariția comportamentelor de bullying între elevi, sunt mai degrabă punctuale și circumscrise unui singur an școlar;*
-

La nivelul Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar nu se face, de asemenea, vreo referire specifică la fenomenul de bullying în mediul școlar; cuvântul ca atare, nu există în acest document. Există însă câteva prevederi, care, prin eforturi de lobby din partea societății civile, a asociațiilor de părinți, a cadrelor didactice, a consiliilor elevilor sau a altor actori direct interesați de siguranța fizică și emoțională a copiilor în școală, pot deveni “puncte de intrare” în sistem și pot fi exploatate, astfel încât subiectul Bullying să fie introdus pe agenda managementului educațional, la nivel local (școala), regional (inspectorat școlar) și național (minister).

- La nivelul fiecărei școli este numit un coordonator pentru programe și proiecte educative școlare și extrașcolare, care propune activitățile educative informale/ nonformale, extrașcolare, în funcție de nevoile identificate la nivelul școlii, precum și programele educative de prevenție și intervenție – **o astfel de persoană poate deveni actor cheie în implementarea la nivelul școlii a unui program de prevenție a bullying-ului;**
- Este prevăzută obligativitatea înființării la nivelul fiecărei școli a două comisii cu caracter permanent, de interes:
 - o Comisia pentru prevenirea și eliminarea violenței, a faptelor de corupție și a discriminării în mediul școlar și promovarea interculturalității (art 79/ litera f) – **o astfel de comisie ar trebui să aibă atribuții concrete în gestionarea fenomenului de bullying la nivelul școlii;**
 - o Comisia pentru programe și proiecte educative (art 79/ litera g) – **o astfel de comisie ar trebui să aibă un cuvânt de spus în dezvoltarea de parteneriate care să faciliteze implementarea în școală a programelor de prevenire a bullying-ului;**
- O altă pârghie de intervenție este la nivelul Consiliului reprezentativ al părinților/Asociației de părinți care, conform art. 184/ litera c, susține unitățile de învățământ în derularea programelor de prevenire și de combatere a absenteismului și a violenței în mediul școlar, iar conform art. 184/ litera l, sprijină conducerea unității de învățământ în asigurarea sănătății și securității elevilor;
- Procesul de evaluare internă a calității educației (Art. 163), în prezent centrat aproape exclusiv pe rezultatele învățării, **poate fi îmbogățit, la presiunea comisiilor de mai sus, cu criterii care să vizeze siguranța, sănătatea emoțională, protecția și bunăstarea elevilor în mediul școlar;**

- O prevedere rigid și limitat formulată vizează Consiliul profesoral și consiliul clasei ce au ca atribuții analizarea abaterilor disciplinare realizate de elevi, indiferent de natura acestora (art. 62/ litera f) – **o astfel de prevedere menține atenția doar pe un actor al fenomenului de bullying, copilul care agresează, vizează doar aspectele de sancțiune și face improbabilă o abordare complexă a fenomenului, cu analiza întregului climat educațional și a dinamicii de grup în care apare de obicei bullyingul;**
- Consiliul de conducere al Comitetului de părinți pe grupă/clasă (art. 179), prin atribuțiile sale - (b) *susține organizarea și desfășurarea de proiecte, programe și activități educative extrașcolare la nivelul grupei/clasei și a unității de învățământ* și c) *susține organizarea și desfășurarea de programe de prevenire și combaterea violenței, asigurarea siguranței și securității, combaterea discriminării și reducerea absenteismului în mediul școlar*, **ar putea juca de asemenea un rol cheie în demersurile de lobby vizând prioritizarea abordării fenomenului de bullying în contextul școlii;**

Statutul elevului

La nivelul **Statutului elevului**, este important de cunoscut Art. 6. (2) *Elevii au dreptul la respectarea imaginii, demnității și personalității proprii.* În capitolul rezervat îndatoririlor / obligațiilor elevilor sunt prevăzute:

- responsabilitatea sesizării reprezentanților unității de învățământ cu privire la orice situație care ar pune în pericol siguranța elevilor și a cadrelor didactice;
- îndatorirea de a manifesta înțelegere, toleranță și respect față de întreaga comunitate școlară: elevii și personalul unității de învățământ;

Capitolul IV Interdicții, prevede:

- Interdicția de a avea comportamente jignitoare, indecente, de intimidare, de discriminare și să manifeste violență în limbaj și în comportament față de colegi și față de personalul unității de învățământ;
- Interdicția de a provoca, instiga, participa la acte de violență în unitatea de învățământ și în afara ei;

Este de precizat că în absența unor demersuri psihopedagogice care să aibă ca obiectiv stimularea comportamentelor prosoziale ale elevilor, exersarea empatiei, a toleranței, promovarea explicită a diversității și construirea abilităților de management al conflictului, cooperare, oferire de suport, toate cele de mai rămân doar cuvinte pe hârtie.

Capitolul V Sancționarea elevilor, **este un alt exemplu de înțelegere limitată a comportamentelor dificile pe care copiii le pot avea în mediul școlar, și de abordare și mai limitată a “soluționării” acestora.** Art 16 prevede următoarele sancțiuni ce pot fi aplicate elevilor: *observație individuală; mustrare scrisă; retragerea temporară sau definitivă a bursei de merit, a bursei sociale, "Bani de liceu", a bursei profesionale; mutarea disciplinară la o clasă paralelă din aceeași unitate de învățământ; preavizul de exmatriculare; exmatriculare* – **care nu doar că au eficiență zero din perspectiva managementului clasei de elevi și a schimbării comportamentale, atitudinale și valorice a elevilor, dar nici nu pot fi folosite integral în învățământul primar și în cel obligatoriu.** Este de interes Art. 41. Atribuțiile **consiliului școlar al elevilor** - a) reprezintă interesele elevilor și transmite consiliului de administrație, directorului/directorului adjunct și consiliului profesoral punctul de vedere al elevilor referitor la problemele de interes pentru aceștia; b) apără drepturile elevilor la nivelul unității de învățământ și sesizează încălcarea lor; c) se autosesizează cu privire la problemele cu care se confruntă elevii, informând conducerea unității de învățământ despre acestea și propunând soluții; d) sprijină comunicarea între elevi și cadrele didactice; e) dezbate propunerile elevilor din școală și elaborează proiecte. **Deși niciuna dintre atribuții nu este specific legată de bullying, multe dintre ele pot fi îmbogățite astfel încât să devină semnificative din perspectiva fenomenului de bullying.**

